

WIE KRIJGT DE WINST VAN DE BANKEN?

De banken willen af van de dure staatswaarborgen. **PAUL DE GRAUWE** vindt dat ontoelaatbaar en gebruikt een analogie met de brandverzekering om uit te leggen waarom

Het gaat weer beter met de banken. Na de reddingsoperaties van vorig jaar en begin dit jaar maken een aantal banken weer winsten. Ik ben een van de laatste in dit land die problemen heeft met het feit dat ondernemingen, inclusief banken, winsten maken. Winsten zijn belangrijke positieve signalen. Ze maken duidelijk dat de ondernemingen dingen doen die gewaardeerd worden door de consumenten. Maar dat is niet altijd zo. Monopoliewinsten of winsten die geen rekening houden met de negatieve milieueffecten van de activiteiten van de ondernemingen geven verkeerde signalen. Ook de winsten die tot stand komen dankzij overheidssteun geven niet de juiste signalen over de maatschappelijke waarde van de gesubsidieerde ondernemingen. En dat is precies het probleem vandaag in de banksector.

De Belgische grootbanken zijn stuk voor stuk gered dank zij de massale steun van de overheid, zeg maar de Belgische belastingbetaler. Deze laatste zal nog jaren moeten bijdragen aan de kosten van de reddingsoperaties. Immers, deze reddingsoperaties hebben de Belgische overheid gedwongen om de overheidsschuld drastisch te verhogen. De extra rentelasten zullen moeten betaald worden door toekomstige belastingbetalers.

De reddingsoperaties waren noodzakelijk. Een ineenstorting van het bankstelsel zou de economie en dus de welvaart van miljoenen mensen in gevaar gebracht hebben. Maar betekent dit dat de winsten die nu in de banksector worden gerealiseerd toekomen aan de aandeelhouders van de banken? Kan het dat de banken die dankzij belastinggeld zijn gered, en die bovendien massaal banen schrappen, de winsten die hieruit voortvloeien doorspelen aan de aandeelhouders? Neen. Die winsten horen toe aan de belastingbetaler zolang die laatste niet is gecompenseerd is voor zijn inbreng.

De Belgische overheid (inclusief de Vlaamse) heeft deze regel niet willen toepassen. Nochtans had ze dat kunnen doen door de failliete banken (Fortis, KBC, Dexia) waren inderdaad failliet zonder overheidssteun) tijdelijk over te nemen. Had ze dat gedaan, dan hadden de winsten integraal kunnen worden gebruikt om de belastingbetaler te compenseren. De overheid heeft dat niet willen doen omdat ze gedreven werd door andere belangen dan die van de belastingbetaler. In het geval van KBC, bijvoorbeeld, was dat het belang van de invloedrijke Vlaamse aandeelhouders van de 'bank van bij ons'.

Vandaag zijn overnames door de staat niet meer aan de orde. Maar hoe kan de overheid ervoor zorgen dat een zo groot mogelijk deel van de winsten van de banken terugvloeit naar de belastingbetaler? Hier is mijn antwoord. Op het ogenblik van de reddingsoperaties heeft de overheid belangrijke staatswaarborgen gegeven aan de banken. Deze laatste betalen daarvoor nu een stevige premie. Zoals deze week

duidelijk werd, willen de banken deze dure staatswaarborgen zo snel mogelijk afstoten, zodat ze de premies niet meer hoeven te betalen. Ze argumenteren dat ze die waarborgen niet meer nodig hebben omdat de financiële markten genormaliseerd zijn. Mijn voorstel is dat de overheid resoluut weigert deze waarborgen in te trekken en de banken verplicht een premie ervoor te betalen.

Waarom? Als de overheid de staatswaarborgen zou intrekken, betekent dat helemaal niet dat de staat niet zal moeten inspringen als er weer een bankcrisis uitbarst. Als de huidige expliciete waarborgen worden ingetrokken, blijft de impliciete staatswaarborg bestaan. Bij een volgende crisis zal de staat opnieuw gedwongen worden de banken uit de nood te helpen. Het is dan ook logisch dat de banken, vooral de grootbanken, een premie blijven betalen voor deze impliciete verzekering.

Er is een analogie met een brandverzekering. Alle huiseigenaars worden verplicht te betalen voor een brandverzekering. Mensen met een huis dat nooit afbrandt, hebben pech. Ze moeten de premie toch betalen. Welke brandverzekering zou kunnen functioneren als alleen de huiseigenaars waarvan het huis in brand staat een premie betalen?

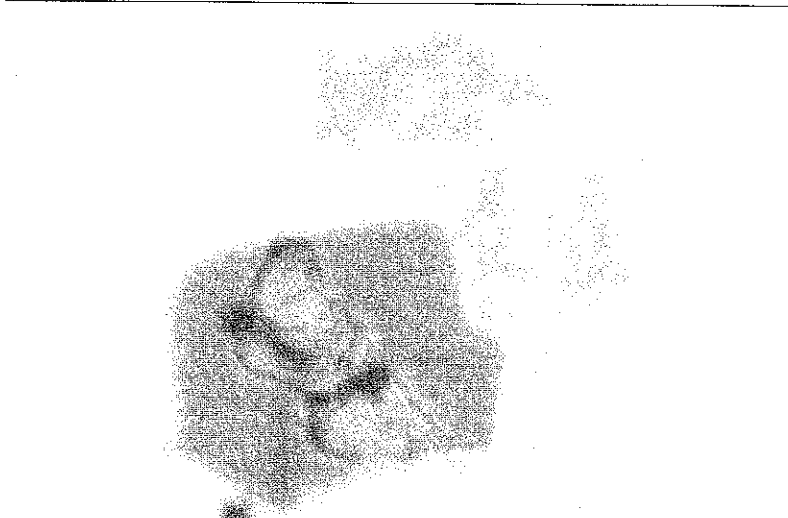
De banken zouden vandaag graag een brandverzekering afsluiten met de overheid waarbij ze slechts een premie hoeven te betalen als hun financieel huis in brand staat. Als het huis geblust en hersteld is, willen ze de premie niet meer betalen. De financiële markten zijn genormaliseerd, zeggen de bankiers vandaag, en ze hebben geen verzekering meer nodig. Totdat de volgende financiële brand uitbreekt. De overheid moet zich resoluut verzetten tegen de poging van de bankiers om de 'dure' staatswaarborgen af te stoten, zoals ook een verzekeraar zou weigeren een huiseigenaar te verzekeren die alleen de premie wil betalen als zijn huis brandt.

Kan het dat de banken die dankzij belastinggeld zijn gered, en die bovendien massaal banen schrappen, de winsten die hieruit voortvloeien doorspelen aan de aandeelhouders?

Als de overheid deze elementaire verzekeringsregel volgt kan ze ervoor zorgen dat tenminste een deel van de kostprijs van de reddingsoperaties wordt terugverdiend. Bovendien heeft een dergelijke regel nog een bijkomend voordeel. De banken zijn nu veel te groot geworden, met veel te hoge schulden. De verzekeringspremies die ze verplicht betalen op deze uitstaande schulden zullen hen ertoe aanzetten deze schulden in de toekomst te beperken. En dat zal iedereen ten goede komen.

Paul De Grauwe doceert economie aan de KU Leuven en schrijft opiniebijdragen voor onder meer 'The Financial Times'.

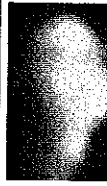
DE WEEK VAN ZAZA

SPIJKERSCHRIFT

TOM NAEGELS

CIJFERS

Cijfers, een mens wordt daar zat van. Ze zouden de wereld moeten verhelderen, maar ze laten me vaak in de diepste verwarring. Neem nu de studie die deze week opdook. 'In tegenstelling tot wat vaak en snel gedacht wordt, is er geen enkel bewijs voor het stijgen van strafbare feiten door jongeren', citeert *De Morgen* het rapport 'Justitie in cijfers', de jaarlijkse statistieken van het Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie. Bij *Het Laatste Nieuws* wordt dat: 'De jeugdcriminaliteit is tussen 1968 en nu lichtjes gedaald. In tegenstelling tot de algemene opvatting zijn de jonge delinquenten ook niet jonger en/of brutaler dan vroeger.' Het NICC zelf: 'De cijfers bevestigen geenszins de vaak gehoorde opvatting dat er gedurende de jongste decennia een sterke toename geweest zou zijn van het aantal gevallen van jeugd delinquentie.'

Dat is verwarrend omdat het idee dat de jeugdcriminaliteit stijgt, meer is dan een 'algemene opvatting' of iets dat 'vaak en snel gedacht wordt'. Het wordt dikwijls genoeg geponeerd door autoriteiten op het veld. In februari van dit jaar verscheen er in *De Morgen* nog 'de noodkroet van kinderpsychiater Peter Adriaenssens', toch geen onheilspreeker of onderbuikfilosoof. 'We dreigen dertig procent van onze jongeren te verliezen in probleemgedrag', zei die toen. 'De opeenvolging van incidenten heeft de normale grenzen overschreden. Tot nu toe hebben wij, de experts, er vooral op gewezen dat er geen reden is om aan te nemen dat geweldpleging in het algemeen bij jongeren ook effectief toeneemt. Ik stel me, eerlijk gezegd, vragen bij die sussende boodschap. Ze klopt simpelweg niet meer.'

In juni van dit jaar, amper twee maanden geleden, kwam in deze krant de Antwerpse jeugdadvocate Britt Vreysen aan het woord. Zij 'snapt niet waarom sommigen blijven zeggen dat het met de jeugdcriminaliteit in ons land nog meevalt': 'Ik zat een tijdje geleden op een studiedag met politici, academici, noem maar op. Daar werd toen verkondigd dat het met dat plaatsgebrek in de gesloten jeugdinstellingen nog wel meevalt en dat de criminaliteit helemaal niet stijgt. Maar als jeugdadvocate zie ik de jeugdcriminaliteit toemenen. Een studie in Antwerpen heeft ondertussen ook aangegeven dat de feiten die door jongeren worden gepleegd zwaarder worden, dat het aantal betrokken Balkanjongeren toeneemt en dat de daders jonger worden.'

En ten tijde van de grote bezorgdheid over zinloos geweld zat oppercriminoloog Bruce De Ruyver haast dagelijks op onze schoot, met de boodschap: onze samenleving veramerikaniseert. 'Pesten op school, agressie op school, geweld op het openbaar vervoer, geweld om banale zaken te roven, het wijst op een samenleving van ik of de ander. Vechtpartijen zijn er altijd geweest, maar nu worden er hier zaken op een niet meer zo evidente manier uitgevochten.' (*De Standaard*, 5 februari 2007)

Tegelijk blijft ook de geruststellende boodschap terugkeren. In hetzelfde artikel van in 2007 zegt Cathy Brolet, criminologe aan de VUB, dat er zich in de periode 1995-2000 net een lichte daling van het aantal daders afgetekend had. En op 23 maart van dit jaar verschenen er op de sites van *De Morgen* en *Het Nieuwsblad* al identiek dezelfde artikelen als deze week: 'Geen toename in de jeugdcriminaliteit' kopten die toen. 'Er zou zelfs een licht dalende lijn zijn.' Op 25 maart 2009 publiceert *De Morgen* een opiniestuk van het hoofd van het departement criminologie van het NICC, waarin diezelfde boodschap herhaalt.

Als zelfs experts elkaar tegenspreken over een zaak van zo'n groot maatschappelijk belang, hoe moeten politici en burgers er dan mee omgaan? Zoals het er nu voorstaat, blijft het een kwestie van ideologie: je kiest welke cijfers je gelooft. Voor de ene is het allemaal perceptie, die stijgende jeugdcriminaliteit; een verzinsel van rechtse oproerkraaiers die garen spinnen bij het onveiligheidsgevoel. Kijk maar naar de cijfers. De andere ziet in de geruststellende cijfers dan weer de onzichtbare hand van de politieke correctheid: de criminaliteit stijgt wel, maar we mogen het niet zeggen. Kijk maar naar de cijfers.

'De productie van cijfers, en vooral de interpretatie ervan is een complexe oefening', schreef het NICC in maart in *De Morgen*. 'Een cijfer heeft geen betekenis op zich, het heeft slechts betekenis als dat wat het effectief meet precies gedefinieerd en geanalyseerd wordt in het licht van alle elementen die bijdragen tot de productie ervan.' Precies daarom zou het helpen als tenminste de wetenschap ons een eenduidige boodschap kon geven. Hoe kan ik anders weten of ik mijn zoon extra in de gaten moet houden?

Tom Naegels is schrijver. Spijkerschrift verschijnt wekelijks op zaterdag.